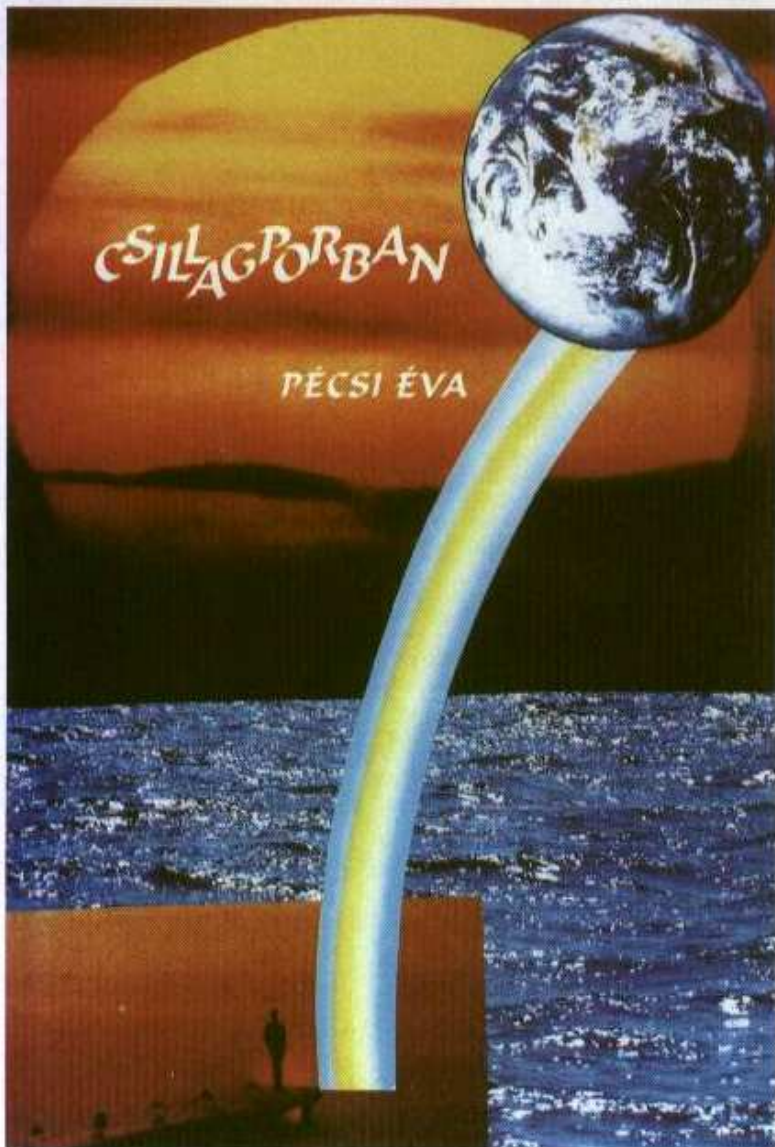

CSILAGORBAN

PÉCSI ÉVA

Pécsi Éva

„Vigyáznom kell, hogy meg ne vágd kezem
öreg kézen seb lassan forrad össze.
S ha magamat veled megvérezem,
nincs már, aki a sebet bekötözze.”

(Áprily Lajos: Késsel beszélek)

Fiaimnak: Tibornak és Péternek

CSILLAGPORBAN

(Idézetek — Gondolatok)

Ez a kötet könyv alakban megjelent:

URÁNUSZ Kiadó, Budapest, 1996.

A kötet bevételeit felajánlom a „Simmelweis Alapítvány a magyarországi ortopédia fejlesztéséért” és „A magyar reumatológia haladásáért” Alapítvány: az ORFI G. osztály céltámogatása javára.

Köszönet Nagy Bandó Andrásnak, akinek támogatása nélkül ez a kötet nem jöhetett volna létre.

a szerző

Borító: Gróber Péter fotómontázsza
Képek: Gróber Tibor Milán
Nyomdaelkészítő fotómunkák: Vas János

ISBN 963 85264 5 9
ez az 1996-os könyvkiadás ISBN száma
© Pécsi Éva

Pécsi Éva könyve elé

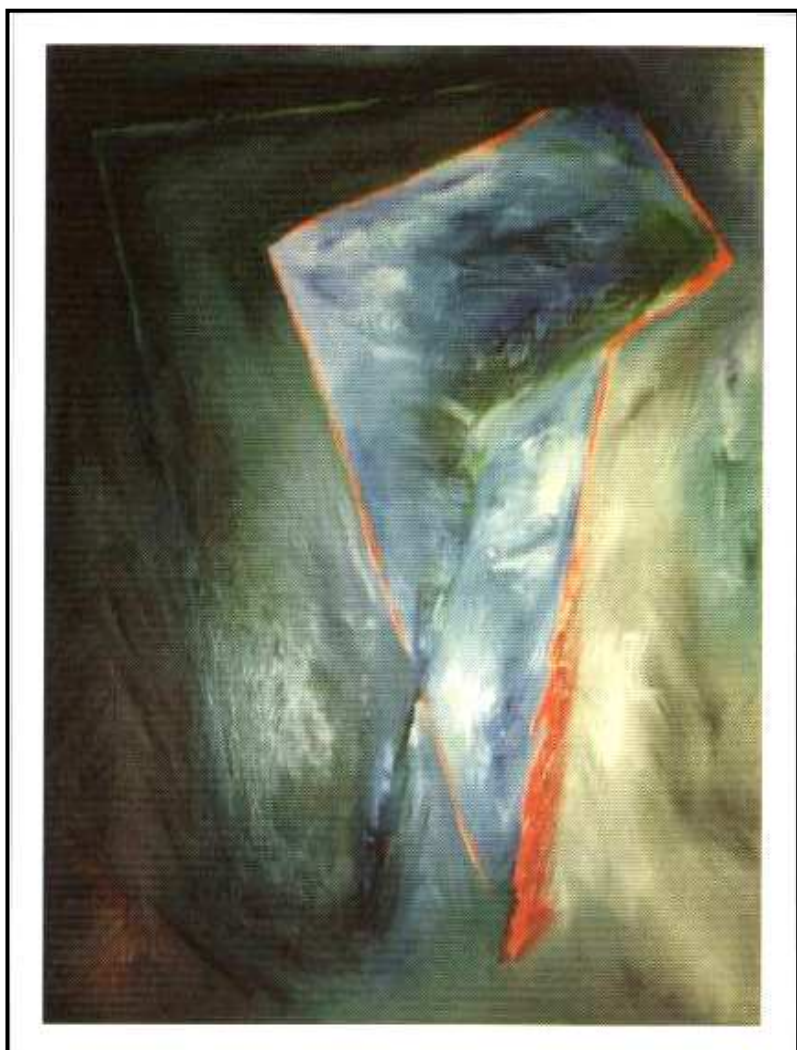
Ez a könyv a magány és a szeretet breviáriuma – a breviárium szó eredeti értelmében, tehát rövid szövegek és idézetek gyűjteménye, amely egy lélek érzelmi horizontját tekinti át. Szerzője kevéssé ismert, és ennek a szintén rövid bevezetőnek nem az a feladata, hogy eligazítson abban az életben és sorsban, amely a könyv mögöttes terében található. Pécsi Éva a magányról és a szeretetről ír, a lélek érzelmi szomjúságáról, szeretethiányos gyötrődéseiről, arról, hogy minden egyes ember külön kis szabad univerzum, de ez az univerzum nem képes létezni mások vonzása és vonzódása nélkül, mert összeomlik, akár a mindenségben található „fekete lyukak”, amelyek befelé tömörülnek, ezért láthatatlanok és bizonyára boldogtalanok. Minden embernek szüksége van arra, hogy valaki válaszoljon neki, s ő is felelhessen mások kérdéseire. Ebben az értelemben a szeretet nem érzélgős fogalom, nem az érzésekhez, inkább a létezéshez van köze: nélküle üressé válik az emberi létezés. A szeretet nem hódítás és nem legyőzetés, hanem szövetség, szolidaritás és azonosulás. Ezt igazolják a könyvet tagoló klasszikus versek és idézetek is: a többi közt Szabó Lőrinc, Radnóti Miklós, Nemes Nagy Ágnes, Nagy László, Szilágyi Domokos és Cselényi László írásai. Ezek a versek és idézetek szervesen épülnek be a könyv szerkezetébe, a szerző állandó párbeszédet folytat velük. Ahogy rejtett párbeszédet folytat fiaival is: az egyiktől valók a kötetet illusztráló festmények, a másiktól a borítóra helyezett fotómontázs. Van valami érzékelhető feszültség a végsőig tömörített, fegyvelmezett versek, vallomások és az expresszív módon mozgalmas festői illusztrációk között. Ez a feszültség azonban minden jó dialógusnak az alapfeltétele.

Pomogáts Béla

„A szeretet és a bánat a szívünkben lakozik.
éreztetni kell és nem láttatni.”

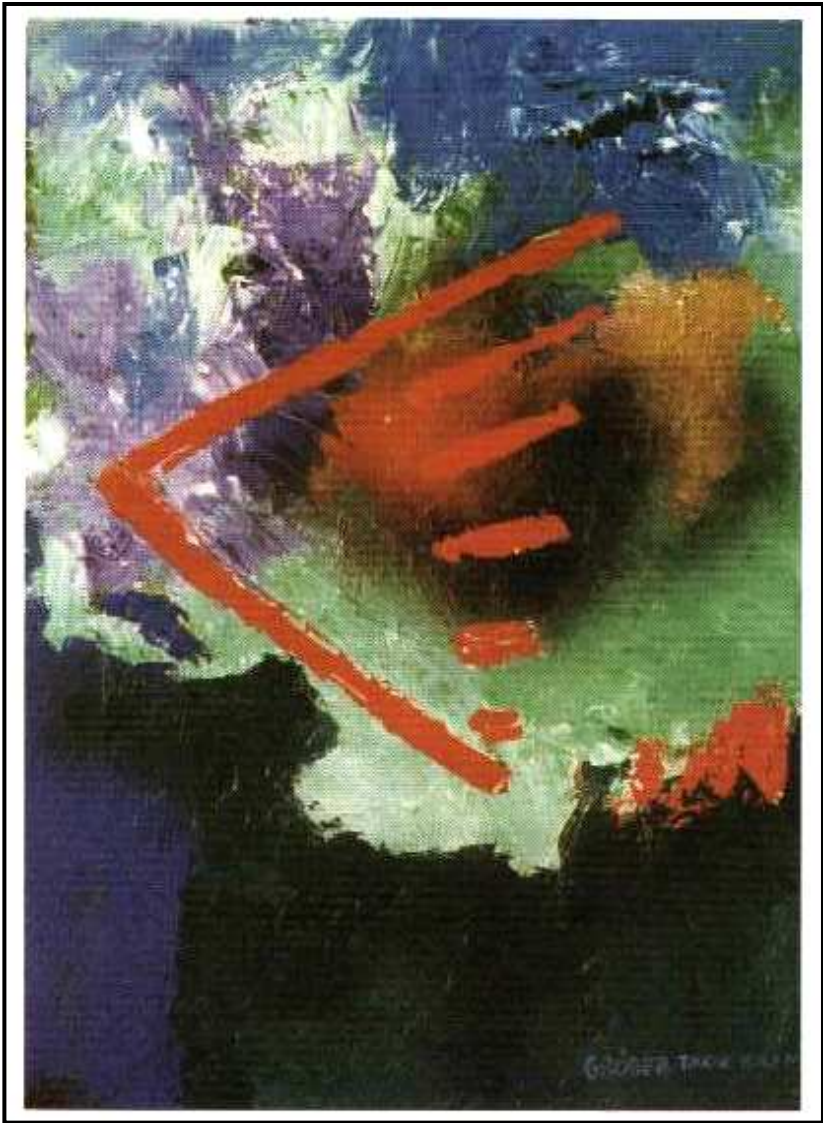
(Sz. Pördy Mária)

„Egy magad, egy magad, egy magad,
Egyedül, mint egy kődarab,
A tíz ujjaddal, egy magad.”

Néhány embernek barátja voltam,
néhány embernek csak ismerőse;
Apró emlékeimet becsomagoltam,
nem nehezebb annál a kő se'.

„Istenem, adj bátorságot, hogy
le tudjam győzni a
lehetetlent;
adj erőt, hogy
fel tudjam ismerni a
valójában lehetetlent;
és adj bölcsességet, hogy
a kettőt meg tudjam különböztetni
egymástól!”

A közészerűség pótolhatatlan veszteségekhez vezet. Ezért a szeretetet soha ne mérd emberi mértékkel!

„Levetem a magamra és rád rótt terheket.

Megpróbálom levetni büszkeségem körém tekeredett kígyóját. Kilépni a páncélból, amelyet sértődöttségem, minden ember védekező magatartása, talán szorongása erőltetett ránk.

Vajon sikerül-e? Sikerül-e megtagadni úgy magam, hogy feléd léphessek? Úgy megtalálni magam, hogy belső áruulás nélkül járuljak eléd?

És mit viszek? Alázatot vagy bűnbocsánatot? Bocsánatot feléd vagy csak egy néma kérést, hibáim elismerését – mert a kettő nem egy.

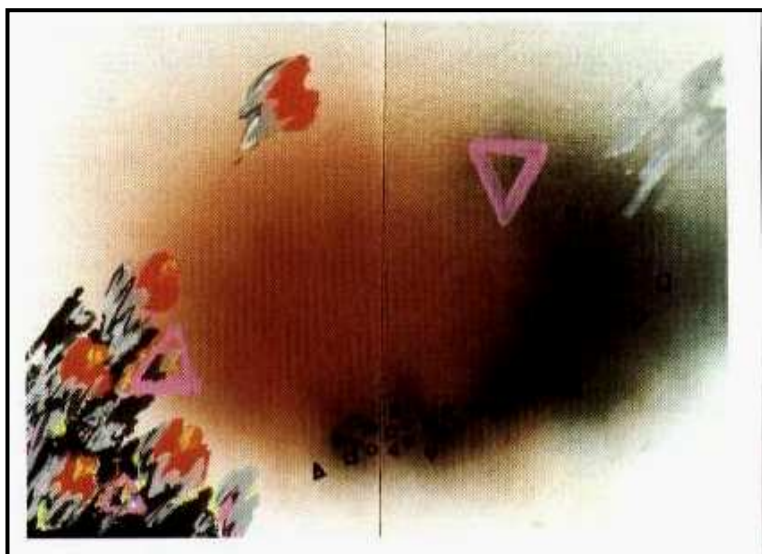
Vajon mivel megyek? Megalázkodással nem lenne jó: a megalázkodás, az önmagunk feladása nem járhat jóval: rövid kibékülést jelent, és mély belső sebeket, amelyeket nem lehet soká veszély nélkül viselni. Átérezem-e, mi hajt feléd? Az, hogy elég volt a vitákból, feszültségekből, vagy valami keresztyéni megbocsájtás? Tán csak nem az, hogy súlytalanabbá vált számomra mindaz, amely ellentétekbe hajszolt, ami felberzenkedett bennem ellened, amivel hajlítani akartalak valami nemesebb elgondolás érdekében avagy egyszerűen csak féltékenységből? Ha őszinte akarok lenni: nem tudnék biztos választ adni.

Gyengeségünk vagy erőnk sodor a konfrontálódásba? Szent célokért vesztegetjük nyugalmunkat vagy önző, rút vagdalkozásban?

Semmi sem tisztázott. Semmi sem biztos, amikor ezen a napos reggelen szent elhatározással indulok a mindent megváltoztatni kívánó napba, s első utam feléd vezet. A reggeli nap kiváltotta bizalommal, kicsit vaksín; motívumok, indítékok, erők és remények nem mérettek fel a hirtelen támadt jószág hullámban. Csak valami vágy a tisztulásra, megszabadulás a körülöttünk levő bizonytalanságtól. Bizalom a békére.

Vasárnapi csend, semmi sem hajszol, semmi sem mutatja magát fontosabbnak, mint dolgaink rendezése: sem villamosmenetrend, sem hivatali szabályzat, se munka.

Ma elindulok feléd. Még nem biztos, hogy el is érkezem, mert a reggeli áhítat sérülékeny, egy hideg szó, egy rideg mozdulat, egy álmos: „Mít mondtál? Majd később!” elronthat mindent. De elindulok. Ha szerencsém van, eljutok hozzád. Ha szerencsém van, tudtodra jut, hogy ma reggel fél kilenckor elindultam feléd, szívemben békevággyal.”

Talán pontosan meg sem tudom fogalmazni, mi indított el a magány kiszámíthatatlan útján, amikor végleg eljöttem tőled. Belefáradtam a küzdelembe, hogy teljesen magaménak mond hassalak, testben és lélekben egyaránt?

Belerokkantom jónak vélt harcaimba a céltalanná válás ijesztően közelgő küszöbén?

Nem tudom. De elindultam egyedül és szabad akartam lenni, a szabadság valós értelmének irrealitását nem ismerő lázadás tudatlanságával.

A múlt hűséges kísérőnek szegődött mellém.

Sem örömben, sem bánatban nem hagy el; nem tudok szabadulni tőle. Részemmé vált a múltam.

Múltam részeként te is mindig velem vagy. Nem akarok már bizonyítani, világot váltani, elismeréseket aratni, győzni, és főleg harcolni nem.

Békét szeretnék magam körül és elsősorban magamban, ahonnan hiányzol.

El tudsz-e jönni egyszer úgy hozzám, hogy be is fogadjalak?

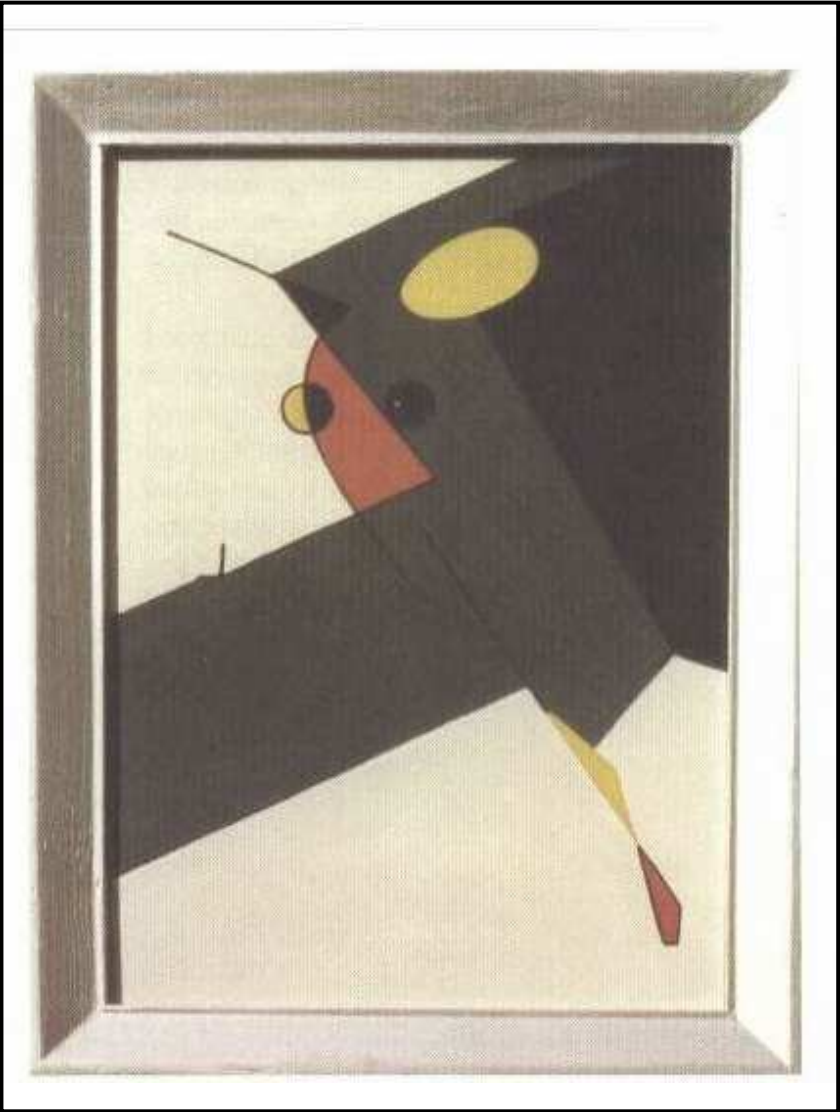
„Hogy rettenetes, elhiszem,
de így igaz.
Ha szeretsz, életed legyen
öngyilkosság, vagy majdnem az.
Mit bánom én, hogy a modernnek
vagy a törvény mit követelnek;
bent maga ura, aki rab
volt odakint,
én nem tudok örülni, csak
a magam törvénye szerint.

Nem vagy enyém, míg magadé vagy:
míg nem szeretsz.
Míg cserébe a magadénak
szeretnél, teher is lehetsz.
Alku, ha szent is, alku: nékem
más kell már: Semmiért Egészen!
Két önzés titkos párbaja
minden egyéb;
én többet kérek: azt, hogy a
sorsomnak alkatrésze légy.

Félek mindenkitől, beteg
s fáradt vagyok;
kívánlak így is meglehet,
de a hitem rég elhagyott.
Hogy minden irtózó gyanakvást
elcsitíthass, már nem tudok mást:
Mutasd meg a teljes alázat
és áldozat
örömét és, hogy a világnak
kedvemért ellentéte vagy.

Mert míg kell csak egy árva perc,
külön neked,
míg magadra gondolni mersz,
míg sajnálod az életed,
míg nem vagy, mint egy tárgy,
olyan halott és akarattalan:
addig nem vagy a többiekénél
se jobb, se több,
addig idegen is lehetnél,
addig énhozzám nincs közöd.

Kit törvény véd, felebarátnak
még jó lehet;
törvényen kívül, mint az állat,
olyan légy, hogy szeresselek.
Mint lámpa, ha lecsavarom,
ne élj, amikor nem akarom;
ne szólj, ne sírj, e bonthatatlan
börtönt ne lásd;
és én majd elvégzem magamban,
hogy zsarnokságom megbocsásd.”

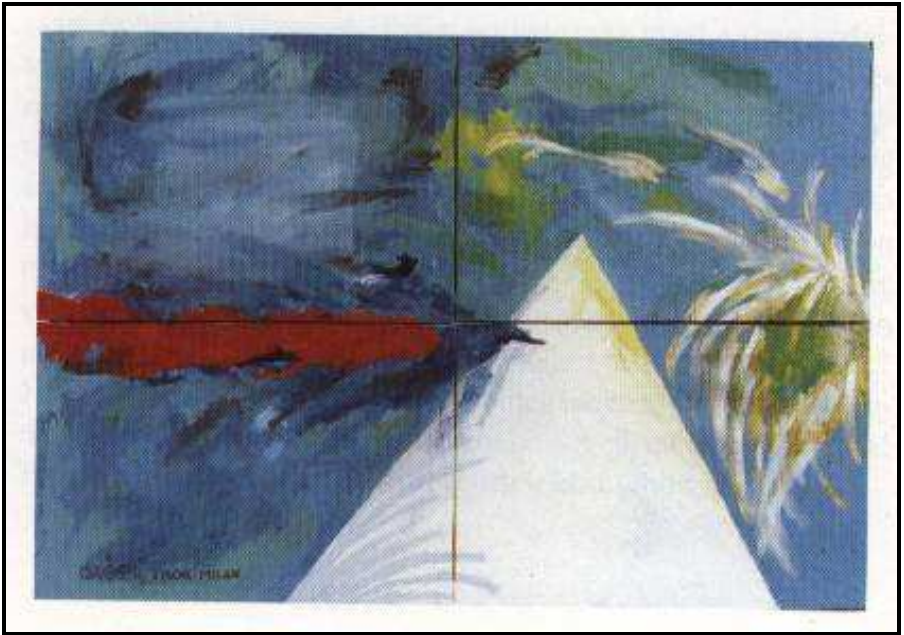

A búcsú könnyeket hajt szemembe.
Fáj...
Bevallom. Nem szégyen ez.
Szerettük egymást, s
volt néhány boldog óra,
de mára már csak emlék nékem ez.

Üvegtiszta szerelmed
túl egyszerű nékem.
Kristályra vágyom! –
melynek titkát kutatva megtorpan a szem,
határa maga a végtelen,
s még csak nem is visszhangzik, ha
belekiáltok;
Melynek tükrében magam sem lelem,
de ahol én mégsem leszek soha egyedül,
ha csavargó álmaimból hazatalálok.

„Már nem szeretsz,

de látom, igyekszel elviselni, ha nem is vagy velem, legalább a közelemben élsz, ha nem is érdekel a munkám, legalább bízatsz, hogy dolgozzam, ha nem is kérsz belőle részt, legalább hagyod, hogy közös jövőről álmodozzam, ha nem is kell, amit tőlem kapsz, legalább nem utasítod el, ha nem is adsz már, legalább nem veszed vissza, amivel megajándékoztál, ha nem is osztozol kínomban, legalább tiszteletben tartod, ha nem is szítod, legalább nem lohasztod vágyamat, hogy megint enyém légy, ha nem is kezded újra, legalább nem adod fel egészen, ha nem is bízol benne, hogy egyszer még minden rendbe jön, legalább nem ölöd ki belőlem a reményt, és hidd el, én hálás vagyok igyekezetedért, és kellőképpen méltányolom, amit értem teszel, mert tudom, nem könnyű szeretni, ha szeretnek, miként nekem sem volt könnyű, amikor szerettedél és én még nem szerettelek.”

Vajon milyen ember

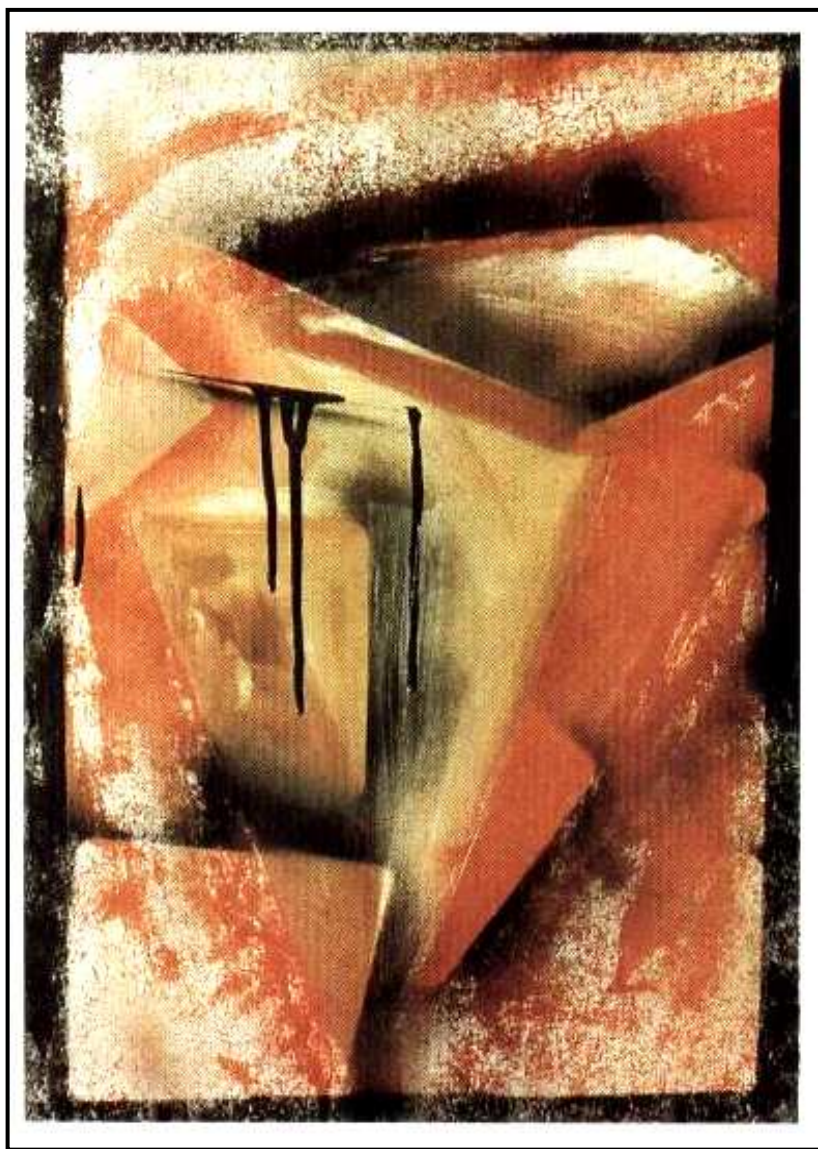
leszek akkor majd, amikor már nem szeretlek? Hiányozni fog belőlem valami nagyon. Fénytelen lesz a szemem, mosolytalan az ajkam, hideg lesz a homlokom. Sírni sem tudok majd igazi könnyekkel. Nevetni sem fogok. Néma lesz a szám és béna a karom. A lábaim botladoznak majd a sima aszfalton. Nem nézek se földre, se égre. Valami nagyon fog fájni és nagyon üres lesz körülöttem a világ. Nem lesznek álmaim. Csillagtalanok lesznek az éjszakák és nappal nem süt majd a Nap. Még árnyékom sem lesz, amikor elmegyek a házad fala mellett. Vajon lesz-e olyan a világon, aminek értelme lesz? Vajon része leszek-e még a világnak? Lesz-e világom? Lesz-e egyáltalán akkor még világ? Ha világ lesz is, az csak egy embertelen világ lesz már. Vajon milyen ember leszek akkor majd, amikor már nem szeretlek? Hiányozni fog belőlem az, ami most még megengedi, hogy embernek érezzem magamat. Ne menj el és ne engedj elmenni már soha! Ha egy ember elmegy, kettővel lesznek kevesebben a Földön.

„Ólomlábon közeleg az este
Nehezen mintha valaki a hegyek mögül tartóztatná vissza
Csendesen mint a szélnek fúvótt hamu rakódik le az ódon házak közé

Leköltözött a béke
Mintha lőcslábú bakter gyújtogatná hosszú kampós botjával az utca
gázlámpáit
Az esti égbolt ezüst vakolatján egymás után gyúlnak a fény-virágok

Sugárzik a világ
A hold is lassan mint a számháborút játszó gyerekek előbúvik a
hajlatok mögül
S az ő imádatára váró kéjtől izzó szerelmesek felé fordítja csiga-arcát

Izmosodik a csönd
A világ bakacsinba öltözik liheg az est az égen varjú száll
A nehéz szagú estfoltok között csak én bolyongok és a csillagok”

Az az út, amit én naponta bejárok
soha sem sáроzza be a cipőimet;
ha akarnám örök titok maradna mindez,
mert oda engem soha senki nem követ.

És minden nap elmegyek a csillagokba!
Hajadonfőtt járok, zsebre dugott kézzel,
– nem szól senki érte –;
csillag-kavicsokat rugdosok magam előtt.

A földre mindig pontosan visszaérek;
s közben senki nem veszi észre,
hogy elmentem, mint ahogy
azt sem, hogy visszatérek.

„A szerelmes kopogtat a szerető ajtaján.

– Ki vagy?

– Én vagyok – hangzik a válasz.

Felelet nincs, újabb kopogás.

– Kivagy?

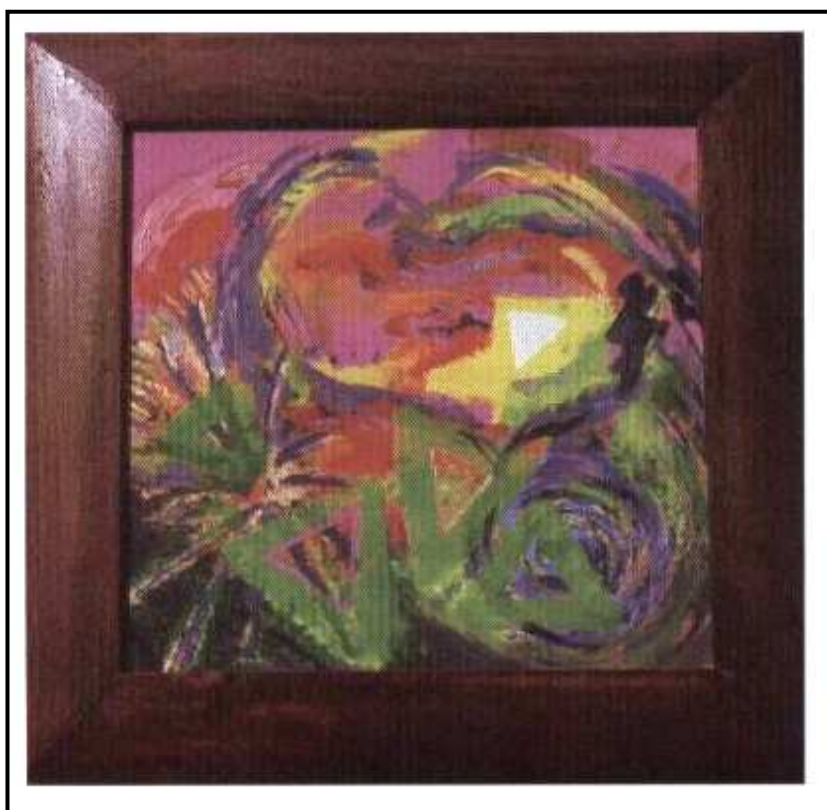
– Én vagyok itt.

Az ajtó nem nyílik, harmadszor is kopog.

– Ki az?

– Én vagyok itt, te magad.

Az ajtó kinyílik.”

Nem tudom,

 hogy mikor kezdődött. Arra sem emlékszem pontosan, hogy milyen napon láttam meg először. Hirtelenül és teljesen váratlanul helyet foglalt magának az életemben. Szentelenül és magabiztosan sétált be oda, ahová én már hosszú évek óta bejáratról sem tudtam, s arról sem, hogy ő a világon van, és másnapra már része tudott lenni annak, ami számomra az egész életet jelenti. Begyalogolt az életembe, mint egy ünnepi felvonulás résztvevője; mégpedig úgy, mint aki csak véletlenül arra járt. Jött, mint a névtelen katonák a fegyverszüneti napokon, pimasz kis mosollyal, hanyag kimenőben, de erőnyerően. Gyáván védekeztem a nagy rádöbbenéstől hátrálva az összes létező falamig. Menedéket kerestem, de titkon – talán az első pillanattól fogva – neki drukoltam. Drukoltam neki, hogy győzni tudjon! Drukoltam neki, hogy le tudjon majd győzni engem.

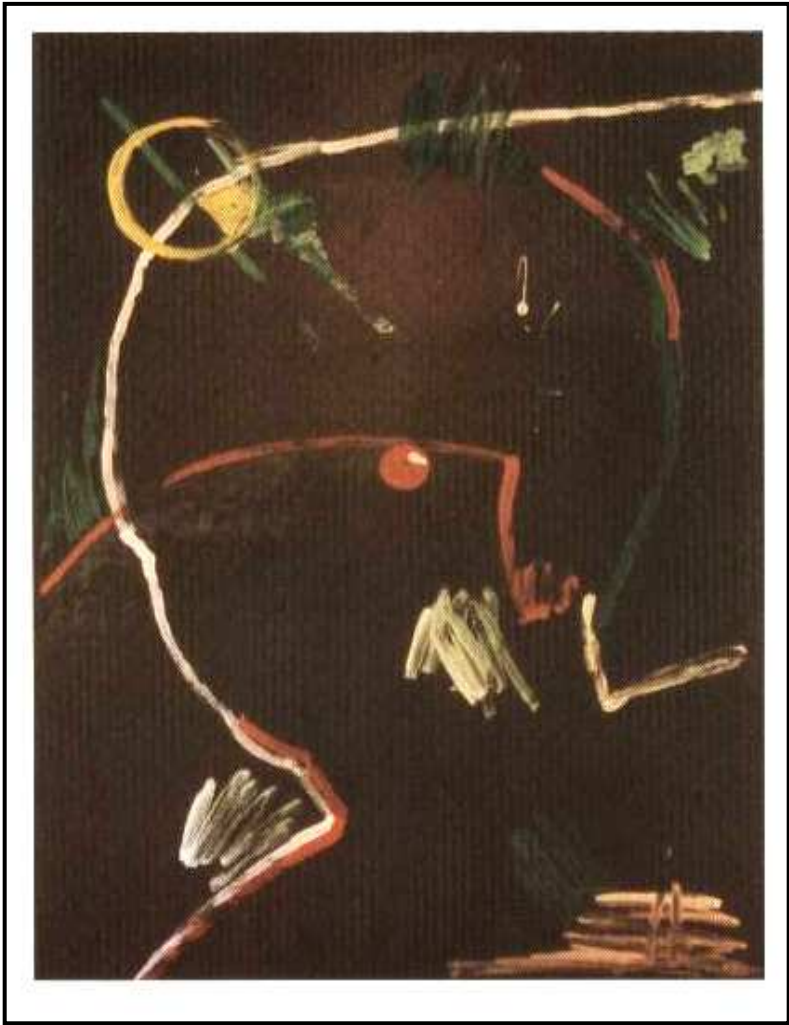
„Amikor és istent faragtam,
kemény köveket válogattam.
Keményebbeket, mint a testem,
hogy, ha vígasztal, elhihessem.”

Istenem
talán érdekel borzongok-é
igen
összeszorított szemhéjam mellett
előgördülnek a könnyek
ha nekifeszülök a végtelennek
forrásukat felejtik a folyók
reménytelenül hasít csillagtalan éjbe a Hold
borzongok igen
akár a pályatévesztett berepülő pilóták
a leszállás reménytelen
emberhiánya csendben
és letérdelek az este előtt
amíg el tud aludni bennem

Ámen

„Senki sem különálló sziget; minden ember a kontinens egy része, a szárazföld egy darabja; ha egy göröngyöt mos el a tenger, Európa lesz kevesebb, éppúgy, mintha egy hegyfokot mosna el, vagy barátaid házát, vagy a te birtokod; minden halállal én leszek kevesebb, mert egy vagyok az emberiséggel; ezért hát sose kérdezd, kiért szól a harang; érted szól.”

Fiam!

Ha majd egyszer elindulsz az úton,
amit már neked kell megtenned magad:

ha nem szel kenyeret az útra más,

vidd magaddal a mosolyomat!

Ha elszorul a torkod, amint nyeled

s nem lesz ki vizet merjen –

vidd magaddal, fiam, a könnyemet.

Ha nem lesz vagyond, hogy elérjed

mindazt, amit embernek nyújt az élet –

vidd magaddal az anyai örökséget:

(amit csak én hagyhatok letétben,

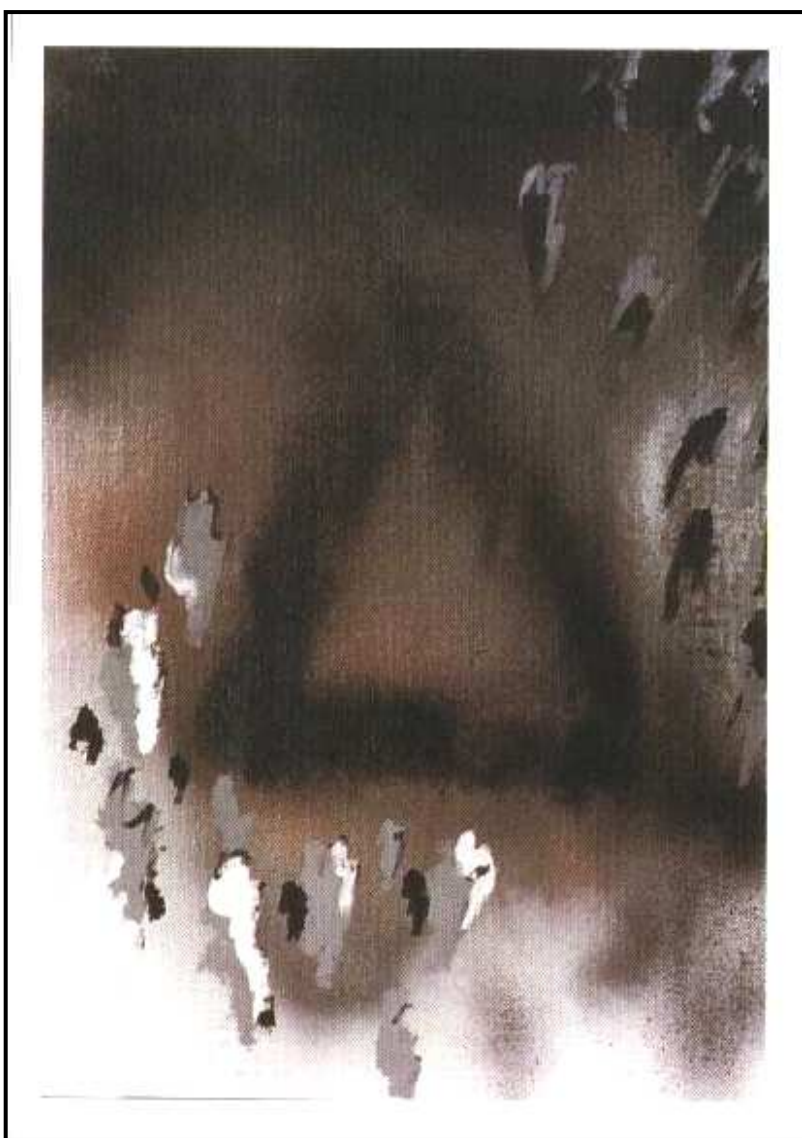
szegényen és mezítelen)

vidd magaddal az útra,

fiam,

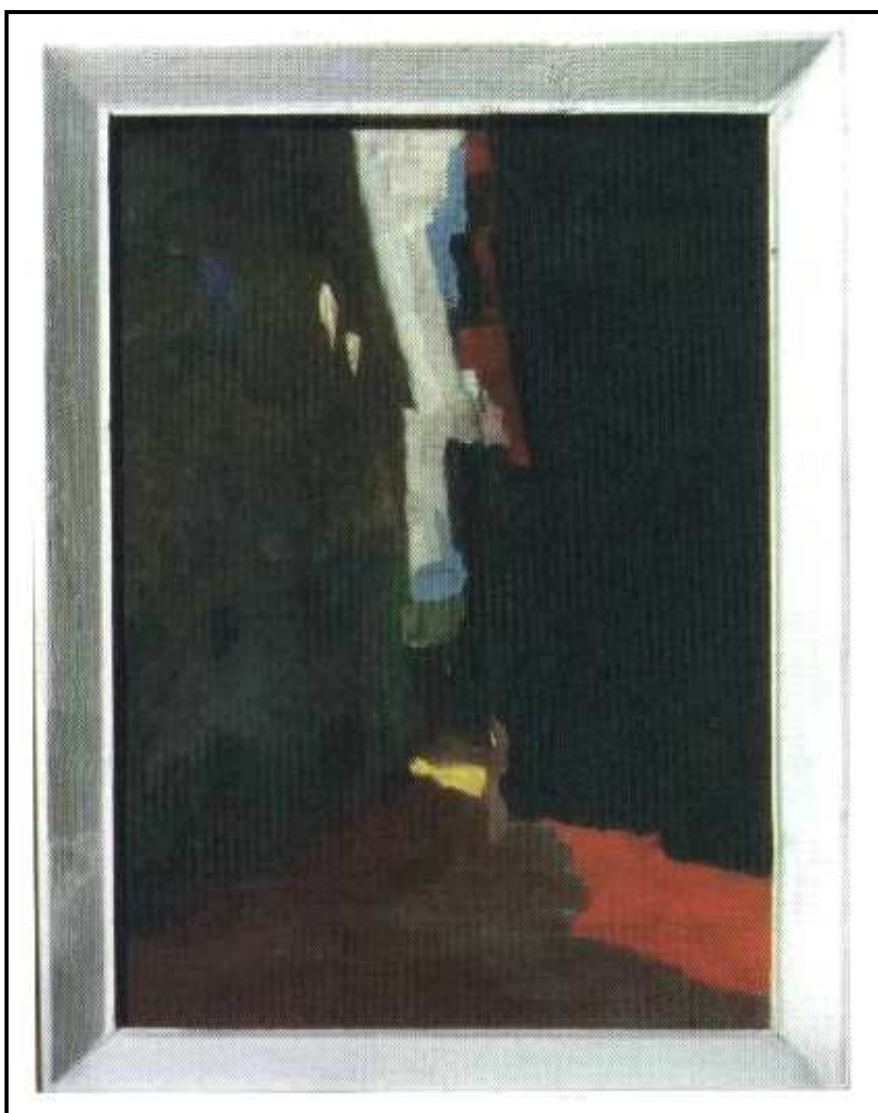
a becsületet!

„Irgalom, édesanyám, mama, nézd, jaj kész ez a vers is!”

Budapesten, 1984. október 19-én: meghalt az anyám!

„A szerelem gyönyörű dolog. De az egyiknek mindig túl soká tart. A másik aztán ott marad ülve, és a semmibe mered. Néz, mint az örült.”

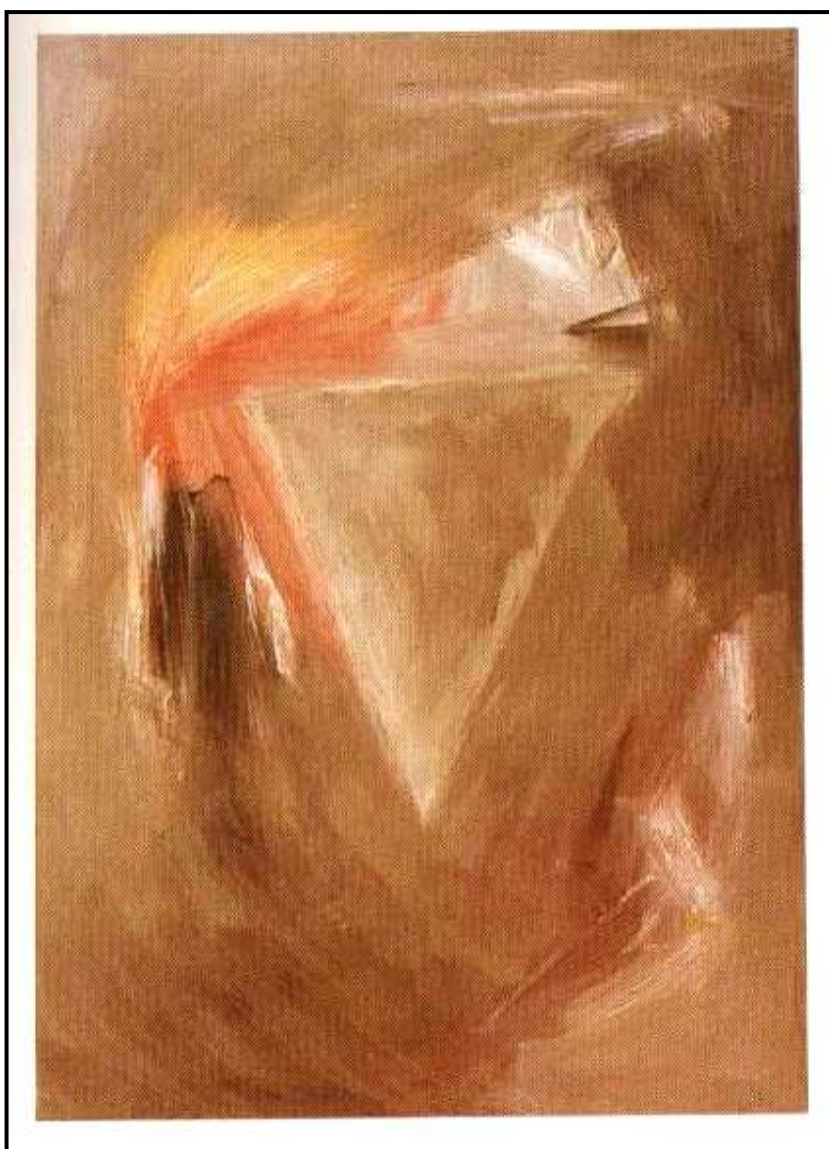

Szemünkből eltűnt az izzó fénysugár;
helyette nyugalom van, fegyelem és rend.
Kis parazsunkhoz még oda-odakuporodnánk,
ám felettünk már áthajol a csend.

„Eddig úgy ült szívemben a sok, rejtett harag,
mint alma magházában a négerbarna mag,
és tudtam, hogy egy angyal kísér, kezében kard van,
mögöttem jár, vigyáz rám s megvéd, ha kell, a bajban.

De aki egyszer egy vad hajnalban arra ébred,
hogy minden összeomlott s elindul mint kísértet,
kis holmiját elhagyja s jóformán meztelen,
annak szép, könnyűléptű szívében megterem
az érett és tűnődő kevésszavú alázat,
az másról szól, ha lázad, nem önnön érdekéről,
az már egy messzefénylő szabad jövő felé tör.

Semmim se volt s nem is lesz immár sosem nekem,
merengj el hát egy percre e gazdag életen;
szívemben nincs harag már, bosszú nem érdekel,
a világ újraépül, – s bár tiltják énekem,
az új falak tövében felhangzik majd szavam:
magamban élem át már mindazt, mi hátravan,
nem nézek vissza többé s tudom, nem véd meg engem
sem emlék, sem varázslat, – baljós a menny felettem;
ha megpillantsz, barátom, fordulj el és legyints,
Hol azelőtt az angyal állt a karddal, –
talán most senki sincs.”

Itt állok hitehagyottan, nincsenek vágyaim;
Szegény vagyok és gazdag én sosem voltam,
Kedvenc tányérom üres, mosatlan és repedt.
Az életet mezítláb járom és sebes, piszkos a talpam;
Nem tudnám viszonzni már az öleléseidet;
Cipőben alszom: mindig menekülésre készen;
Minden olcsó vásári délibáb volt, amiben hittem,
Földi lény talán már nem is vagyok egészen;
Hidegen ragyog csillagaival az ég felettem;
Hajléktalanok lettek az álmaim.

„Ó, én nagyon tudtam szeretni
s gyűlölni is tudok nagyon.
Minden már-már emberfeletti-
alatti szegénység s vagyon.

Ó én nagyon tudtam szeretni,
csak szerettetni nem tudok.
Lenyűgöznek emberfeletti-
alatti hétalvó súlyok.

Ó én nagyon tudok szeretni
és nagyon szerettetni már.
Nem ember-alatti-feletti
dolog ez – csupáncsak számár.”

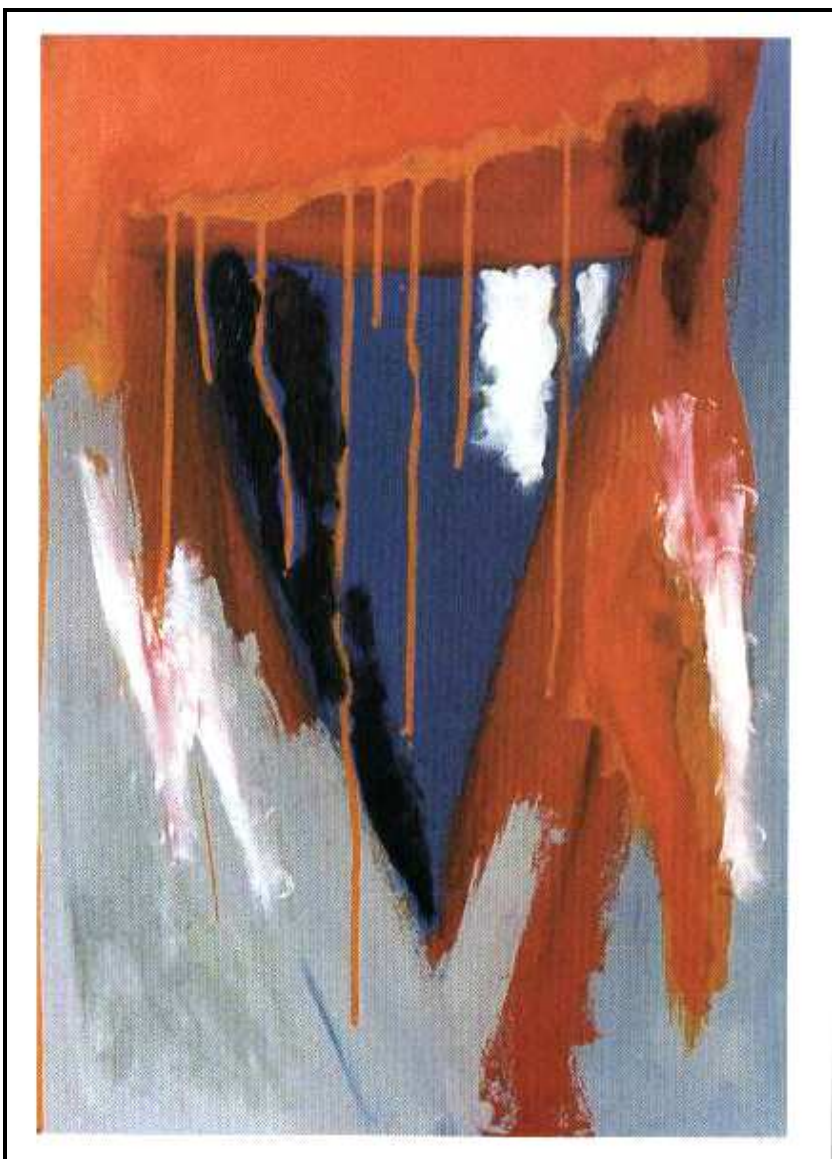
Már minden fölösleges, alávaló
a könny, a kín, a bű, s a szó
elmegyek: hahó!

Itt minden halottá válik:
az elidegenült reménytelenség reménye
az álmok hogyha visszajönnek
elmennek csöndnek.

Az átkok hogyha találkoznak
ha a kilátástalanságok összeérnek
elmennek – félnek!

Mint merész berepülés után
magára találó riadt szívemnek
ritmustalan zörejei lecsendesülnek
elmegyek embernek

„Létem ha végleg lemerült
ki imád tücsök-hegedűt?
Lángot ki lehel deres ágra?
Ki feszül föl a szivárványra?
Lágy hantú mezővé a szikla-
csípőket ki öleli sírva?
Ki becéz falban megeredt
hajakat, verőereket?
S dúlt hiteknek kicsoda állít
káromkodásból katedrális?
Létem ha végleg lemerült,
ki rettentí a keselyűt!
S ki viszi át fogában tartva
a Szerelmet a túlsó partra!”

Zúgnak a harangok benne:
kápolna nyílt meg a szívemben.
Van püspöke is,
meg van oltára is;
csak apró, egyszemélyes,
de ott vagy te is!

„Nem elég megborzogni,
de lelkesedni kell!
Nem elég fellobogni,
de mindig égni kell!
És nem elég csak égni:
fagyot is bírjon el,
ki acél akar lenni,
suhogni élivel.

Nem elég álmodozni,
Egy nagy-nagy álom kell!
Nem elég megérezni,
de felismerni kell!
Nem elég sejteni,
hogy milyen kor jön el:
jövönket – tudni kell!

Nem elég a célt látni;
járható útja kell!
Nem elég útra lelni,
az úton menni kell!
Egyedül is! Elsőnek,
elől indulni el!
Nem elég elindulni,
de mást is hívni kell!
S csak az hívjon magával,
aki vezetni mer!

Nem elég jóra vágni:
a jót akarni kell!
És nem elég akarni:
de tenni, tenni kell!
a jószándék kevés!
Több kell: – az értelem!
Mit ér a hűvös ész?!
Több kell: é az érzelem!
Ám nem csak holmi érzés,
de seb és szenvedély,
keresni, hogy miért élj,
szeress, szenvedj, remélj!

Nem elég – a Világért!
Több kell: – a nemzetért!
Nem elég – a Hazáért!
Több kell most: – népedért!
Nem elég – Igazságért!
– Küzdj azok igazáért,
kiké a szabadság rég,
csak nem látják még,
hogy nem elég!
Még nem elég!”

Sötétlila vadviola
szobám dísze
bús virág rab virág
lila viola
ilyen a pirkadó
enyészet
sötétlila viola
akár a szűkölő
részeg élet
sötét vadviola
a váza mellett
a képed
sötét viola
szét kellene tépni
az egészet
lila vadviola
emléked fehér lett
a viola kék lett
unom az egészet.

Az idézeteket sorrendben:

Saul Bellow /6,
egy általam ismeretlen szerző /9,
Hankiss János /12,
Szabó Lőrinc /15,
Oravecz Imre /18,
Cselényi László /21,
Dzsáláddin Rumi /24,
Nemes Nagy Ágnes /27,
John Donne /30,
József Attila /33,
Publius Syrus /36,
Radnóti Miklós /39,
Szilágyi Domokos /42,
Nagy László /45 és
Váci Mihály /48
műveiből válogattam.

A képek Gróber Tibor Milán festményei.

A borítólapon Gróber Péter fotómontázs.

Saját írásaim, verseim a 8, 11, 14, 17, 20, 23, 26, 29, 32, 35, 38, 41, 44, 47 és 50. oldalakon találhatóak.

Tisztelettel az Olvasónak:

Pécsi Éva